INOVAŢII PAREMIOLOGICE. STUDIU DE CAZ: *CU O RÂNDUNICĂ NU SE FACE PRIMĂVARĂ*

PAREMIOLOGICAL INNOVATIONS. CASE STUDY: *CU O RÂNDUNICĂ NU SE FACE PRIMĂVARĂ* 'ONE SWALLOW DOES NOT MAKE A SUMMER'

(Abstract)

The paremiological variants of the pattern analysed in this article emphasise the adaptability of a structure (considered a fixed one) to the new contextual / extra linguistic needs, as well as the diversity of the forms in which the invariant meaning may be actuated in such constructions. Paremiological innovations on this pattern have been more and more used especially in colloquial language and in the media language, where an impressive number of variants are recorded, aiming at special stylistic effects. The analysed structure proves to be a dynamic model, highly productive, still being an open paremiological pattern, with infinite substitution and expansion possibilities, as well as the possibility to expand the two nouns in the structure.

Keywords: paremiological innovation, model, parasynonymy, lexical expansion, inversion.

1. Preliminarii

Unităţile paremiologice, ca şi cele frazeologice, deşi se prezintă ca structuri stabile (datorită sudurii în timp), înregistrează adesea abateri de la formele canonice, consacrate prin uz. Acest aspect este explicabil dacă ţinem seama că limba este un organism viu, fiind influenţată în procesul de dezvoltare de anumiţi factori şi de anumite fenomene. De cele mai multe ori, dinamica structurilor lexicale analizate se manifestă prin variaţia elementelor componente, adică prin schimbarea formei iniţiale a acestora.

Apariţia variantelor/a inovaţiilor din aria lexicală abordată este dictată de nevoia adecvării tiparelor deja existente în limbă la situaţii concrete, la context. De regulă, factorii de natură extralingvistică sunt determinaţi de „psihologia vorbitorilor, [de] felul în care aceştia receptează şi interpretează unele situaţii

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

din viaţa de zi cu zi…, folosindu-se şi de unităţi [stabile], pe care le adaptează în conformitate cu anumite necesităţi de moment ale actului de comunicare" (Groza 2005: 54).

Pe lângă contribuţia în plan lexical a fenomenului variaţiei construcţiilor fixe, inovaţiile din această sferă au şi o pondere stilistică deosebită, comportând nuanţe de o expresivitate aparte.

Analizând acest subiect, am constatat că unele tipare sunt mai puţin productive în procesul de generare a variantelor, altele însă se prezintă ca modele destul de dinamice. Un astfel de prototip este şi aforismul aristotelic *Cu o rândunică nu se face primăvară* (cf. gr. *Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ)*, care, credem, a intrat în română prin filieră latină (cf. lat. *Una hirundo non facit ver*). În această maximă, filosoful grec se referea la problema beatitudinii, sugerând că 'un răstimp scurt de mulţumire sufletească nu face pe nimeni fericit deplin'. Ulterior, aforismul grecesc a fost împrumutat de multe limbi, unde, conform lui Berg (1968: 98), a devenit proverb, cu sensul 'un singur element nu schimbă aspectul problemei'. Actualizarea valorii de proverb a maximei în discuţie a fost condiţionată, probabil, de percepţia ei ca având mai degrabă un caracter colocvial decât unul livresc.

2. Parasinonimizarea

În dicţionarele româneşti de specialitate (Zanne 1895: 167; Tomici 2009: 891), parimia *Cu o* ***rândunică*** *nu se face primăvară* se întâlneşte şi în forma *Cu o* ***floare*** *nu se face primăvară*. Structura paremiologică din urmă reprezintă, de fapt, o inovaţie/o variantă mai veche a celei dintâi, creată prin procedeul *parasinonimizării* (Bernet 1992: 334–338; Groza 1996: 34, 2003: 352, 2005: 75–81). „Variaţia parasinonimică [rezidă] în modificarea intenţionată a modelului iniţial prin înlocuirea unui element sau a unui segment al construcţiei ... respective cu altul perceput ca echivalent din punctul de vedere al posibilităţii de a se referi la o anumită situaţie extralingvistică" (Groza 2005: 76).

În cazul dat, substituţia componentului *rândunică* prin *floare* nu este accidentală, căci ambele lexeme sunt congruente cu sememul 'începutul primăverii'. Opţiunea (confirmată şi statistic) pentru lexemul *floare*, în defavoarea cuvântului *rândunică*, se explică prin sesizarea de către vorbitori a celui dintâi ca fiind un indiciu mai evident (graţie frecvenţei referentului) pentru ideea de 'primul semn al primăverii'.

Faptul că parimia *Cu o* ***floare*** *nu se face primăvară* este consemnată în dicţionarele de specialitate dovedeşte că aceasta a căpătat în timp statut canonic, adică a devenit un tipar care s-a impus în uz, opunându-se construcţiilor ocazionale şi efemere. Prin urmare, structura analizată se prezintă drept corespondent al prototipului, pierzându-şi, aşadar, calitatea de formant creat intenţionat pentru a răspunde necesităţilor extralingvistice de moment. Unitatea paremiologică în discuţie este un exemplu concludent

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

de evoluţie a unei variante la invariantă/la model, determinând, la rândul ei, apariţia variaţiilor din această categorie: „Este posibil ca o inovaţie să se generalizeze şi să devină, la un moment dat, o formă canonică producătoare, la rândul ei, de variante discursive” (Groza 2005: 56).

În procesul variaţiei paremiologice după tiparele de mai sus, pe lângă elementele lexicale din clasa ‘florilor de primăvară’ (v. *infra* **2.1.**) şi a ‘păsărilor de primăvară’ (v. *infra* **2.1.**), în calitate de ‘prim semn al primăverii’, pot apărea şi alte lexeme parasinonime, cum ar fi: *mărţişor*, *rază de soare*, *zi frumoasă* ş.a. Spre exemplu:

(1) *Cu un **mărţişor** nu se face primăvară*[1] (www.timpul.md/18.02.2010).
(2) *Cu o **rază de soare** nu se face primăvară* (www.facebook.com/ 30.10.2015).
(3) *Cu **o zi frumoasă** nu se face primăvară* (www.observator.tv/ 23.01.2015).

Din punct de vedere formal, modelul şi variantele obţinute conţin două planuri: cel referenţial (v. *cu o floare*) şi cel al deznodământului (v. *nu se face primăvară*).

Caracteristic pentru variantele paremiologice din cadrul tiparului examinat este variabilitatea, cu precădere, a lexemului referenţial din construcţie, care se află în poziţia de focus, „aducând, în procesul comunicării, partea nouă de informaţie” (DŞL 1997: 204).

Un alt element esenţial pentru variaţia paremiologică prin parasinonimizare îl constituie identitatea semantică a celor două forme de expresie: varianta şi modelul.

Dat fiind faptul că structura canonică primară (*Cu o **rândunică** nu se face primăvară*), deşi de origine cultă, este percepută ca fiind colocvială, atât invarianta (*Cu o **floare** nu se face primăvară*), cât şi variantele paremiologice ale acestora sunt specifice registrului amintit, dar şi celui jurnalistic.

Intervenţia vorbitorilor asupra construcţiilor (relativ) stabile, prin substituţia parasinonimică, se manifestă din ce în ce mai intens, în special, în stilul publicistic, confirmând rolul pe care îl are „jocul de cuvinte” (Guiraud 1976; Margarito 1990: 48–59; Groza 1996: 32–36) în crearea impactului emoţional.

2.1. Parasinonimizarea elementului referenţial prin hiperonimie – hiponimie/hiponimie – hiperonimie

Substituirea nominalului referenţial în baza raportului hiperonimie – hiponimie reprezintă un tip special de variaţie parasinonimică. Ca urmare a acestui fenomen, structura-model *Cu o **floare** nu se face primăvară* a generat variante de tipul:

(4) *Cu un **ghiocel** nu se face primăvară* (www.ziaruldeiasi.ro/05.03.2015).

[1] Parimiile din această lucrare sunt excerptate din mediul online, unde, ca şi în limba vorbită, dinamica unităţilor paremiologice este mai accelerată faţă de cea din stilurile funcţionale.

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

(5) *Cu o **păpădie** nu se face primăvară* (www.desenatori.ro/01.02.2012).

(6) *Cu o **narcisă** nu se face primăvară* (www.emaramures.ro/08.05.2015).

Variantele paremiologice (4–6) au ca aspect comun lexemul din clasa semantică a 'florilor de primăvară' (de pe prima poziţie a structurii), dar şi identitatea semasiologică, în pofida substituţiei unui component. Din punct de vedere semantic, vocabulele de genul: *ghiocel*, *păpădie*, *brânduşă*, *viorică*, *zambilă*, *narcisă*, *lalea* figurează ca hiponime ale elementului generic *floare*, dar şi ca parasinonime ale acestuia.

Apelând la lexeme din aceeaşi clasă semantică, respectiv cea a 'păsărilor de primăvară', şi prototipul *Cu o **rândunică** nu se face primăvară* poate servi drept sursă pentru un număr (relativ modest) de variante paremiologice. Spre exemplu:

(7) *Cu o **privighetoare** nu se face primăvară* (www.pdm.md/17.05.2014).

(8) *Cu un **cuc** nu se face primăvară* (www.impantokratoros.gr).

(9) *O **barză** nu face primăvara* (www.facebook.com/29.02.2012).

În enunţurile (7–9), cuvintele *privighetoare*, *cuc*, *barză* sunt doar parasinonime ale lexemului *rândunică*.

Ca şi în cazul construcţiei cu lexemul *floare*, însă, de data aceasta, în baza relaţiei hiponimie – hiperonimie, de la structura *Cu o **rândunică** nu se face primăvară* s-a creat varianta (10) *Cu o **pasăre** nu se face primăvară* (www.m.ziare.com/21.02.2013), unde cuvântul *pasăre* este hiperonim şi parasinonim al elementului lexical *rândunică*.

Fenomenele hiperonimie şi hiponimie (care ţin de parasinonimie) sunt destul de productive în generarea inovaţiilor paremiologice după cele două tipare consemnate în dicţionarele româneşti.

2.2. Parasinonimizarea elementului referenţial prin numeral

În procesul creării variantelor paremiologice, termenul de referinţă poate fi actualizat nu doar printr-un element, ci chiar prin mai multe, ducând la manifestarea unei variaţii gramaticale a numărului acestuia. Schimbarea numărului (de la singular la plural) se realizează prin utilizarea unor numerale cu valoare mai mare, în locul lui *un/o* din construcţiile canonice. Spre exemplu:

(11) *Cu **trei licee** nu se face primăvară în învăţământ* (www.renasterea.ro/11.07.2012).

(12) *Cu **două-trei tranzacţii** nu se face primăvară* (www.wallstreet.ro/04.11.2010).

(13) *Cu **3 motoare** şi **4 modele** nu se face primăvară* (www.hondafan.ro/28.01.2015).

Variantele paremiologice din această subcategorie au o răspândire destul de mare, fiind utilizate în procesul comunicării datorită valorilor expresive pe care le comportă. În plan semantic, structurile de faţă au rolul de a amplifica sensul consacrat al tiparului, care de la 'un singur element nu schimbă aspectul problemei' devine 'mai multe elemente de acelaşi fel nu schimbă aspectul problemei'.

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

2.3. Parasinonimizarea nominalului din planul deznodământului

Mai rar, variantele paremiologice după modelul uzitat *Cu o floare nu se face primăvară* se pot obţine şi prin substituţia parasinonimică a celui de al doilea element nominal al construcţiei, care se află în planul deznodământului. Spre exemplu:

(14) *Cu o floare nu se face* ***parlament*** (www.pozedecât.wordpress.com/17.11.2015).

(15) *Cu o floare nu se face* ***parcare*** (www.9am.ro/30.06.2006).

(16) *Cu o floare nu se face* ***reformă*** (www.petreanu.ro/16.03.2015).

Cât priveşte prototipul *Cu o rândunică nu se face primăvară*, se pare că nu cunoaşte variante create prin substituirea parasinonimică a elementului substantival *primăvară*. Acest fapt, credem, se explică prin gradul mai redus de utilizare a parimiei în discuţie, în comparaţie cu cea organizată cu lexemul *floare*.

2.4. Parasinonimizarea ambelor nominale

Sporadic, inovaţiile paremiologice după formele canonice analizate au la bază substituţia parasinonimică a ambelor elemente substantivale, aflate în cele două planuri ale enunţului. Cu toate acestea, sensul variaţiilor paremiologice rămâne acelaşi: ‘un singur element nu schimbă aspectul problemei’. Spre exemplu:

(17) *Cu un* ***copac*** *nu faci* ***pădure*** (www.forestnews.ro/07.04.2014).

(18) *Cu o* ***Margaretă*** *nu se face* ***monarhie*** (www.forum.softpedia.com/12.02.2015).

2.5. Parasinonimizarea ambelor nominale şi a elementului verbal

Uneori, variantele paremiologice după structurile examinate îşi conservă tiparul (cu cele două planuri), fără însă a menţine lexemul verbal şi cele două nominale, acestea fiind înlocuite prin parasinonime. Inovaţiile din categoria abordată (nereprezentative, de altfel) păstrează prepoziţia, numeralul şi negaţia din construcţiile-model, dar şi semantismul consfinţit al acestora. Spre exemplu:

(19) *Cu un fulg nu vine iarna!* (www.padas.ro).

(20) *Cu un like nu salvezi un bolnav de cancer!* (www.padas.ro).

3. Clase de substituţie a nominalului referenţial

Analizând variaţiile paremiologice după structurile în discuţie, am constatat că cele mai numeroase substituţii parasinonimice vizează elementul referenţial al construcţiilor. Variantele paremiologice de faţă pot fi grupate în câteva subclase, în funcţie de substituentul parasinonimic, care poate fi:

a) nume comun animat/inanimat:

(21) *Cu un* ***grec*** *nu se face primăvară* (www.sport.hotnews.ro/05.11.2009).

(22) *Cu* ***protestatari*** *... nu se face primăvară* (www.sebastianbargau.ro/19.09.2013).

(23) *Cu o* ***diplomă*** *nu se face primăvară* (www.myadobe.ro/11.03.2008).

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

(24) *Cu o **plajă** nu se face primăvară* (www.independentonline.ro/ 03.07.2013).

b) nume propriu (în special, nume de personalităţi, de persoane publice):

(25) *Cu un **Iohannis** nu se face primăvară* (www.dcnews.ro/21.11.2014).

(26) *Cu un **Goma** nu se face primăvară* (www.observatorcultural.ro/03.09.2010).

(27) *Cu un **Arafat** nu se face primăvară* (www.stiri.com.ro/18.01.2012).

În această subcategorie, o valoare stilistică aparte au acele structuri în care elementul referenţial este actualizat printr-un nume propriu derivat dintr-unul din clasa florilor, apropiind, astfel (prin relaţia hiperonimie – hiponimie), şi mai mult construcţia de modelul *Cu o **floare** nu se face primăvară*. Spre exemplu:

(28) *Cu un **Crin** ... nu se face primăvară* [*Crin* = Crin Antonescu, politician] (www.pandurul.ro/23.11.2009).

(29) *Cu o **Brânduşă** nu se face primăvară* [*Brânduşă* = Constantin Brânduşe, politician] (www.zvj.ro/12.01.2012).

(30) *Cu un **Trandafir** nu se face primăvară!* [*Trandafir* = Teo Trandafir, vedetă TV şi, pentru scurt timp, deputat PDL] (www.telegrafonline.ro/ 29.04.2010).

c) nume de instituţie, de organizaţie:

(31) *Cu un **ambulatoriu** nu se face primăvară pe strada Viilor* (www.zcj.ro/30.08.2014).

(32) *Numai cu **DNA** nu se face primăvară* (www.dragoteanu.ro/09.12.2014).

(33) *Numai cu **Banca Centrală** nu se face primăvară* (www.bursa.ro/ 09.11.2009).

d) nume comercial/marcă/logou:

(34) *Cu o **Babeascâ** nu se face primăvară* [*Babeascâ* = marcă de vin] (www.provin.ro/18.10.2013).

(35) *Cu un **Flower Residence** nu se face primăvară* [*Flower Residence* = denumire a unui complex locativ] (www.fraudaimobiliara.ro/ 18.04.20120).

(36) *Cu o **frunză** nu se face nici primăvară, nici turism* [*frunză* = logoul turismului românesc] (www.ziare.com/13.12.2010).

e) nume din tehnologia informaţiei (IT):

(37) *Cu un **click** nu se face primăvară* (www.observator.tv/11.03.2013).

(38) *Cu o **listare** nu se face primăvară* (www.stiri.eclub.ro/11.04.2012).

(39) *Cu o **aplicaţie*** [PC] *nu se face primăvară* (www.marketingportal.manager.ro).

f) nume din domeniul dreptului:

(40) *Cu o **lege** nu se face primăvară* (www.allencarr.ro/18.05.2011).

(41) *Cu o **condamnare** nu se face primăvară în corupţia românească* (www. plaiuluminatu.ro/23.05.2013).

(42) *Cu o **amendă** nu se face primăvară* (www.youtube.com/24.04.2015).

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

g) nume din domeniul sportului:
(43) *Cu un **penalty** nu se face primăvară* (www.stiri.tvr.ro/18.06.2014).
(44) *Cu un **gol** nu se face primăvară* (www.infobraila.ro/10.04.2013).
(45) *Cu un **egal** nu se face primăvară* (www.sportulcumingeamica.blogspot.com/2013).
h) nume din domeniul comunicării:
(46) *Cu o **conferinţă** nu se face primăvară* (www.iqool.ro/25.06.2014).
(47) *Cu o **reclamă** nu se face primăvară* (www.godja.ro/marketing).
(48) *Cu un **slogan** nu se face primăvară* (www.mariusghilezen.ro/17.05.2012).
(49) *Cu un **SMS** nu se face primăvară* (www.sursadestiri.net/02.03.2013).
i) nume afectiv:
(50) *Cu un **sărut** nu se face primăvară* (www.karenakryptis.com/17.03.2011).
(51) *Cu un **zâmbet** nu se face primăvară* (www.9am.ro/07.03.2010).
(52) *Cu un **happy-end** nu se face primăvară* (www.acaile.blogspot.com/30.06.2008).
î) nume de plante, de legume, de fructe:
(53) *Doar cu o **salată verde**, cu nişte **ridichi** şi cu **ceapă** nu se face primăvară* (www.renasterea.ro/06.04.2012).
(54) *Cu o **ţelină** nu se face primăvară* (www.garbo.ro/11.06.2010).
(55) *Cu o **căpşună** nu se face primăvară* (www.foodstory.stirileprotv.ro/29.05.2015).
j) nume de obiecte vestimentare şi de accesorii:
(56) *Cu o **rochie cu buline** nu se face primăvară* (www.lafrivole.com/23.03.2015).
(57) *Cu un **tricou** nu se face primăvară* (www.jocurinoigratis.net).
(58) *Doar cu o **geantă** ... nu se face primăvară* (www.bookaholic.ro/11.02.2014).

Exemplele (21–58) reflectă cele mai întâlnite clase de lexeme, care apar ca substituente (parasinonime) ale cuvintelor *rândunică* şi *floare* din tiparele analizate. Posibilităţile de actualizare a elementului referenţial sunt însă nelimitate, fiind condiţionate de situaţiile extralingvistice concrete şi de abilităţile creative ale participanţilor la actul comunicării. Nevoia de inovaţie este dictată şi de efectele stilistice scontate de către locutori.

4. Expansiunea lexicală

Un alt procedeu de obţinere a variantelor paremiologice este *expansiunea lexicală*, care constă în „introducerea unui element nou într-o structură ... tradiţională" (Groza 2005: 75), făcând „referire mai precisă şi mai sugestivă la o anumită situaţie din viaţa cotidiană" (Groza 2003: 353). Ca în cazul modalităţii precedente de inovaţie (*parasinonimizarea*), şi aici, variantele îşi păstrează sensul iniţial. Adesea, prin acest mijloc de creare a unor asemenea

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

forme de expresie, se realizează doar o întărire semantică a enunţului, o accentuare (fie a referentului, fie a deznodământului). Printre lexemele cu o astfel de funcţie, amintim adverbele *doar*, *numai*, *nici*, *niciodată*, *chiar*, *prea* şi adjectivul *singur*, *-ă*. Spre exemplu:

(59) ***Numai*** *cu o floare nu se face primăvară* (www.youtube.com/ 14.03.2011).

(60) *Cu o floare* ***chiar*** *nu se face primăvară* (www.read-my-mind.ro/ 04.12.2015).

(61) *Cu o* ***singură*** *rândunică nu se face primăvară* (www.ziuadecj. realitatea.net/02.10.2013).

Destul de frecvente sunt şi variantele rezultate prin inserarea în structura canonică a determinanţilor adjectivali sau a elementelor circumstanţiale, cu rol de precizare semantică a elementului referenţial. Spre exemplu:

(62) *Cu o floare* ***luterană*** *nu se face primăvară* (www.revistatimpul. ro/24.02.2015).

(63) *Cu o floare* ***artificială*** *nu se face primăvară!* (www.cronicaromana. com/25.08.2008).

(64) *Cu o floare* ***în pom*** *nu se face primăvară* (www.altphel.ro/21.02.2014).

5. Restrângerea lexicală

O altă modalitate de formare a variantelor paremiologice, opusă celei de mai sus, este *restrângerea lexicală* sau *elipsa* (Groza 2005: 59–60), care rezidă în suprimarea unui element din construcţia consacrată prin uz, fără a avea însă repercursiuni asupra conţinutului semantic. În situaţia de faţă, un astfel de component îl reprezintă prepoziţia *cu*. De fapt, eliminarea acesteia concordă cu organizarea parimiei din latină, unde avea formă neprepoziţională. Spre exemplu:

(65) *O rândunică nu face primăvară* (www.brainly.ro/27.09.2014).

(66) *Un singur utilaj nu face primăvară* (www.radioresita.ro/29.12.2014).

(67) *Un om nu face primăvară* (www.responsabilitatesociala.ro/2014).

După cum observăm, elipsa prepoziţiei implică modificarea lexemului verbal, care de la pasiv (organizat cu cliticul reflexiv-pasiv *se*) devine activ.

Spre deosebire de expansiunea lexicală, procedeul examinat aici se dovedeşte a fi unul destul de neproductiv, atât din cauza limitării lexemelor pasibile la acest fenomen, cât şi din cea a încetăţenirii parimiei cu formă prepoziţională.

6. Inversarea topicii

Conform lucrărilor de specialitate (Groza 2005: 84), un alt procedeu de creare a variantelor paremiologice este modificarea poziţiei componentelor din structură, adică *inversarea topicii*. Acest tip de variaţie are drept scop focusarea pe un alt constituent al construcţiei. Cel mai adesea, focalizarea poate fi îndreptată asupra elementului verbal şi al celui substantival din planul

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

deznodământului. Mult mai rar, acest fenomen vizează şi negaţia, scoţând în evidenţă însă componentul referenţial. Spre exemplu:

(68) ***Nu se face*** *primăvară cu o rândunică* (www.vienela.ro/25.02.2015).
(69) ***Primăvara*** *nu se face cu o floare* (www.seforaseah.blogspot.com/ 06.03.2015).
(70) ***Nu*** *o rândunică face primăvara* (www.facebook.com/12.11.2015).

7. Procedee mixte

De foarte multe ori, procedeele de formare a variantelor paremiologice se interpătrund, putând vorbi, astfel, de modalităţi mixte de inovare. Cel mai adesea, variaţiile paremiologice sunt atât rezultatul substituirii parasinonimice, cât şi cel al expansiunii lexicale. Spre exemplu:

(71) *Cu o singură modificare nu se face primăvară* (www.ro.bigpoint.com/ 10.01.2015).
(72) *Cu o primă de Paşte nu se face primăvară* (www.turnulsfatului. ro/06.04.2010).
(73) *Cu demisia unui Crin nu se face primăvară* (www.vranceamedia. ro/05.03.2014).

De asemenea, în procesul inovaţiei paremiologice, procedeul substituţiei parasinonimice interferează frecvent cu cel al inversiunii topicii. Spre exemplu:

(74) *Nu se face primăvară cu un spin* (www.facebook.com/22.06.2014).
(75) *Nu se face primăvară cu un led* (www.valentinabucur.com/04.2015).

Alteori, variantele paremiologice sunt obţinute prin suprapunerea mai multor modalităţi de inovare, cum ar fi: substituţia parasinonimică, expansiunea lexicală şi inversiunea topicii. Spre exemplu:

(76) *Nu se face primăvară doar cu o bere* (www.erepublik.com/21.03.2013).
(77) *Nu se face primăvară cu o singură bicicletă* (www.diez.md/ 28.02.2015).
(78) *Nu se face lan cu o singură floare* (www.ioanstoenica.com/28.03.2013).

8. Analogia paremiologică

În afară de fenomenele examinate, care duc la obţinerea variantelor paremiologice, se întâlnesc şi altele care, de asemenea, determină modificarea structurilor în discuţie. În această categorie, se include şi *analogia paremiologică*. Spre deosebire de substituţia parasinonimică, de expansiunea lexicală şi de inversarea topicii, analogia „nu dă naştere la variante, ci la unităţi ... noi, asemănătoare ca formă cu altele deja existente în limbă, dar diferite ca sens de acestea” (Groza 2005: 99).

În cadrul tiparului abordat, analogia paremiologică se manifestă în construcţiile nou-create, în care verbul a trecut de la forma negativă la cea pozitivă, cauzând modificarea sensului acestora, şi anume: de la ‘un singur element nu schimbă aspectul problemei’ la ‘un singur element schimbă aspectul problemei’. Spre exemplu:

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

(79) *Cu o floare se face primăvară în lumea modei* (www.luxul.ro/31.03.2015).
(80) *Cu o carte se face primăvară* (www.romaniaregional.ro/20.02.2015).
(81) *Cu un zâmbet se face primăvară* (www.axente.ro/11.03.2008).

9. Concluzii

Variaţiile paremiologice ale modelului examinat scot în evidenţă adaptabilitatea unei structuri (considerate fixe) la noile necesităţi contextuale/ extralingvistice, dar şi diversitatea formelor prin care se poate actualiza, în construcţii de acest gen, acelaşi sens. Inovaţiile paremiologice după prototipul în discuţie au căpătat amploare, în special, în vorbirea colocvială şi în stilul publicistic, unde se înregistrează un număr impresionant de variante ale celor două structuri echivalente. Prin crearea unor asemenea forme de expresie, se urmăreşte revigorarea/ impulsionarea actului de comunicare şi obţinerea unor efecte stilistice aparte. De regulă, inovaţiile paremiologice nu se impun în uz. Ele au doar o utilizare sporadică, vădit personalizată, ca urmare a manifestării necesităţilor dictate de context.

Cu o rândunică/cu o floare nu se face primăvară este un model dinamic, extrem de productiv, rămânând în continuare un tipar paremiologic deschis, cu posibilităţi infinite de substituţie şi de expansiune a celor doi termeni nominali din construcţie.

BIBLIOGRAFIE

Berg, I. I., 1968, *Dicţionar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

Bernet, Charles, 1992, „Sur quelques expressions du français populaire d'aujourd'hui et leurs variants", dans *Grammaire des fautes en français nonconventionnel. Actes du IV-e Colloque international organisé à l'École Normale Supérieure*, les 14–16 décembre 1989, Paris, p. 334–338.

DŞL: Bidu-Vrănceanu, Angela, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicţionar general de ştiinţe. Ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1997.

Groza, Liviu, 1996, „Despre jocurile de cuvinte în frazeologia limbii române", în *Limbă şi literatură*, 41, nr. 2, p. 32–36.

Groza, Liviu, 2003, „Tendinţe ale frazeologiei româneşti actuale", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, vol. II, p. 351–360.

Groza, Liviu, 2005, *Dinamica unităţilor frazeologice în limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Guiraud, Pierre, 1976, *Les jeux de mots*, Paris, Presses Universitaires de France.

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)

Margarito, Mariagrazia, 1990, „Du jeu de mots «hypertextuel» au nouveau moule semantico-syntaxique”, in *Actas do Colóquio de Lexicología e Lexicografía*, 26–27 jun 1990, Lisboa, p. 48–59.

Tomici, Mile, 2009, *Dicţionar frazeologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Saeculum Vizual.

Zanne, Iuliu A., 1895, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia: Proverbe, zicători, povăţuiri, cuvinte adevărate, asemănări, idiotisme şi cimilituri*, Bucureşti, Imprimeria Statului, Editura Librăriei Socecu & Comp., vol. I.

Carolina POPUŞOI
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Bucureşti

BDD-V4262 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:09 UTC)